

 Left.gif (10785 bytes)	 Middle.gif (12243 bytes)	 Right.gif (10788 bytes)
--	---	---

K OSMDESÁTINÁM PROF. PHDR. ZDEŇKA MATĚJČKA, CSC.

Milý Zdeňku,

dovoluji si použít tuto méně obvyklou formu, jakou je otevřený dopis, k tomu, abych Ti ze srdce a co nejpřímněji blahopřál k Tvému velmi významnému jubileu, a to nejen za sebe, ale i za všechny spolupracovníky, patrně také za studenty, sociální pracovníce, za přátele, prostě za všechny, kteří Tě mají tolik rádi. Je to velká čest blahopřát někomu, kdo je živou legendou. Říkáš, že nejsi? Já Ti říkám, že jsi. Vzpomeň si, jak Ti jedna mladá studentka řekla: „Jo, vy jste ten slavný Matějček? To já jsem myslela, že už dávno nežijete.“ Tak to vidíš. Nevyhneš se roli chodící živé legendy a nevyhneš se tomu, aby Tě lidé nemilovali. Přemýšlel jsem o tom, že za celý svůj dlouhý život jsem potkal patrně jediného člověka, který podle mého názoru nemá žádného nepřítel. Snažil jsem se rozluštit záhadu, v čem to je a jak to děláš. Je to složité i prosté. Každý, kdo uvidí Tvé upřímné zářící oči a Tvůj neodolatelný úsměv, odhodí veškerou zášť a zlobu a nechá se strhnout Tvou opravdovostí a velikostí osobnosti, kterou představuješ. Jak se to v Tobě všechno vytvořilo? Patrně pevná a svým způsobem přísná rodina, nutnost překonat denně a denně určitý fyzický handicap, nalézat vyšší hodnoty než jen ty, co den přinese a co druhý den odvane. To vše a mnoho jiných věcí, které ve svých pracích označuješ jako resilience, tedy složité, byť do určité míry náhodné působení řady sil, které jsou zdánlivě mimo člověka a které ho přesto výrazně formují. Máš řadu zajímavých vlastností, před kterými se skláníme. Jedním z Tvých typických rysů je přísnost na sebe sama, která však rozhodně nehraničí s asketizmem, protože se dovedeš upřímně radovat z darů tohoto světa, ale na druhé straně je tu nekonečná tolerance a pochopení života a osudu druhých, kteří se na Tebe obracejí a nalézají u Tebe vždy neformální ochotnou pomoc. Je to totiž pomoc na mnoha úrovních. Je to pochopení všech drobných i větších lidských neštěstí, je to pomoc desítkám či přesněji stovkám studentů, kteří se ocitnou ve složité síti problémů nejen při studiu, ale zvláště pak při psaní své diplomní práce, jíž jsi tak často vlídným, ale spravedlivým oponentem, je to pomoc všem malověrným, které se snažíš postavit na nohy a zvýšit jejich sebevědomí, je to pomoc, ke které se bohužel stavím trochu skepticky a která spočívá v tom, že roznášíš své zkušenosti a neuvěřitelně široký obzor vědění těm, kteří třeba žijí na periferii odborného dění a chtějí slyšet Tvé slovo. Víš, že vždy, nebo téměř vždy vrtím hlavou, když mi říkáš, že jedeš někam na okraj našeho státu do jakési jednotřídní školy šířit pedagogickou a psychologickou osvětu. Víš také, že Tě nazýváme „Matějem Krameriem“ a že nestačíme obdivovat energii, kterou vkládáš do toho, když jedeš několik hodin vlakem, aby sis pohovořil s několika učitelkami, které touží po tom vidět pana profesora Matějčka. Stejně Tě ale podezřívám, že to neděláš nezištně, ale přímo za úplatu. Pokud vím, je tou úplatou většinou domácí bábovka a nebo někdy výjimečně i s láskou předložená sekaná. Marné jsou naše apely, abys šetřil energií. Ty jí však zřejmě šetřit nemusíš, protože bys ji mohl přímo rozdávat. Z tohoto hlediska nejsou na Tobě vidět žádné známky stáří a v mnohém předčíš i třicátníky, kteří se chlubí bůhvíjak nejsou výkonní. Když už jsem se dotkl stáří, je nutné se samozřejmě vypořádat s tím, že má svá práva a své nutné projevy. Je však nutno říct, že s každou nemocí, která začala vystrkovat růžky, jsi pěkně zabojoval, smetl ji se stolu, a co je obzvláště vzácné v tomto věku, že sis nestěžoval a nehovořil o ní. „Šťastný to člověk.“

Velmi zajímavé je Tvoje zasnoubení a další život s tou věčnou milenkou – psychiatrií. Šlo samozřejmě o psychiatrii dětskou. Začínal jsi v Ústavu pro mladistvé s poruchami chování a dále v Sociodiagnostickém ústavu s navázáním na Dětskou psychiatrickou ambulanci. V té době jsi byl, podle mého mínění, výrazně ovlivněn osobností prim. O. Kučery a až do dnešního dne shledávám v Tvých článcích některá vyjádření, která mi dr. Kučeru připomínají. Totiž ono zvláštní spojení jakéhosi mechanistického výkladu duševních poruch tím, že je oslaben nervový systém se schopností abstraktnějšího ponoření do vlivů, které formují člověka zvenčí. Málokdo ví, že ústav, do kterého jsi nastoupil jako mladistvý adept klinické psychologie, se nazýval „Dobrý pastýř“ a že do dneška různě postižené či „nezvedené“ děti nazývají podobné zařízení „pasták“. Vlastně už ani nevědí proč, snad jim takové zařízení připadá pro ně jako past, nikoliv shovívavé postoje dobrého pastýře. Po několika letech nevěry vůči psychiatrii, kdy jsi pracoval na významném místě klinického psychologa, vědeckého a výzkumného pracovníka na klinice prof. Švejcara, později prof. Dunovského, ses zcela pevně a organicky spojil v roce 1970 s tehdy vzniklou laboratoří pro výzkum rodiny (anglicky ji honosně nazýváme Psychosocial Family Research Unit) v tehdejší Výzkumném ústavu psychiatrickém, dnešním Psychiatrickém centru Praha, kde pracuješ dosud. O tom, že jsi odnepaměti, a nedovedu teď přesně udat rok, vysoce uznávaným a vyhledávaným učitelem řady generací psychologů, není třeba zvlášť hovořit, protože to každý ví. Tvůj výjimečný vztah ke studentům jsi korunoval vytvořením Matějčkovy nadace, která každoročně uděluje finanční dotaci studentům s nejlepšími diplomní prací z oboru psychologie.

Stojím teď před těžkým úkolem vypočítat jen tak z hlavy, v jakých vědeckých institucích jsi aktivně, a to zdůrazňuji, zapojen a jakých poct se Ti dostalo. Tedy zkusme to, i když se předem omlouvám, že výčet bude s největší pravděpodobností neúplný. Jsi členem několika mezinárodních odborných organizací, členem rady International Academy for Research in Learning Disabilities, členem poradního redakčního sboru Annals of Dyslexia, USA, Dyslexia, UK a Prenatal and Perinatal Psychology and Medicine, ČR. Máš čestný doktorát University of Saskatchewan, Saskatoon, Kanada, jsi čestný člen Německé pediatrické společnosti, Polské dyslektické společnosti, Českomoravské psychologické společnosti. Jsi velmi aktivním členem Učené společnosti ČR. Obdržel jsi „First International Award“ Orton Dyslexia Association, USA, Cenu American Psychological Association, Medaili za zásluhy od prezidenta republiky, Medaili MŠMT za celoživotní tvůrčí pedagogickou činnost, Medaili za zásluhy o rozvoj Ostravské Univerzity, Cenu Arnold Lucius Gesell, Theodor-Hellbrügge-Stiftung, Mnichov.

Protože se toto laudatio objeví na stránkách odborného časopisu, který se zabývá výzkumem v oblasti psychiatrie, psychologie a hraničních věd, je nutné, vedle toho, co bylo řečeno, zdůraznit, co jsi všechno udělal v oblasti vědy a výzkumu. Sám se domnívám, že Tvůj stěžejní přínos spolu s prof. J. Langmeierem spočívá především v jasném definování a úloze psychické deprivace v dětství. Jde o zcela zásadní myšlenku, která se znovu a znovu prolíná do různých témat vývojové psychologie a je jakýmsi úhelným kamenem pro možné další studie. Na ni jsi navázal v naší dnes už, musím zcela skromně říct, světově proslavené studii o nechtěných dětech (longitudinální výzkum, který trvá již 32 let) rozvedením myšlenky o psychické subdeprivaci ve všech jejích jemných dotecích ovlivňujících vývoj dítěte, které takovouto situací prošlo, s velmi komplikovaným hodnocením důsledků pro ranou a pozdní dospělost. A jako jsem řekl, že jsi chodící legenda, tak od svých amerických přátel a spolupracovníků vím, že jsi živý klasik, jehož myšlenky se budou tradovat v učebnicích vývojové psychologie a budou přenášeny z generace na generaci. Víš, co je nejkrásnější? Že kreativita týmu, jehož jsi nejvýznamnějším členem, nepohasíná ani přes pozeňvaný věk a že se chceme pustit v následujících dvou letech do nelehké a velmi komplikované studie. Projekt již byl přijat IGA MZ ČR.

Teď si při všem přemýšlení o Tvé vědecké činnosti z hrůzou uvědomuji, že jsem pro nezasvěcené zapomněl říct důležitou věc, která Tě také výrazně charakterizuje. Jsi od mládí neskonale milovník přírody, nimrod, zahrádkář a co nejvíce – včelař. Myslím, že kdybych se Tě každé pondělí po ukončení víkendů nezeptal, co dělají Tvoje včely a Ty jsi mi radostně nezačal vykládat, co právě se s včelami děje, bylo by to přímo porušení našich zaběhaných životních rituálů. Brzy jsem v našich debatách přišel na to, že včely Tě fascinují svou pracovitostí a že se s nimi stále poměřuješ. Stojím teď před rozluštěním jedné velké záhady. Koho máš vlastně raději – včely, nebo Komenského? Když hovoříš o Komenském a o včelách máš totiž stejně nadšený výraz a stejný tón hlasu.

Milý Zdeňku, co na závěr říci, když jsme Tě v čas Tvého významného jubilea ověnčili všemi nejkrásnějšími adjektivy, než to, že Ti všichni přejeme, aby sis podržel tu neuvěřitelnou energii, šokující mládí ducha a vynikající obranné mechanismy proti nástrahám, které naši tělesnou schránku ohrožují ve věku, který se obecně nazývá pokročilý. Kdybych byl futurolog, přál bych si, aby budoucí lidé měli ve stejném věku stejnou zásobu energie a svěžesti, stejnou kreativní potenci a nezměrnou radost ze života, kterou Ty nejen máš, ale kterou i rozdáváš plnými hrstmi všem kolem sebe.

Tvůj Zdeněk Dytrych

Vážený a milý pane profesore,
je mi ctí i potěšením připojit své upřímné blahopřání k tomu, co Zdeněk Dytrych vyjádřil jménem zástupů Vašich kolegů, žáků, pacientů i klientů. Potkal jsem v životě jen málo osobností, které kromě neobyčejného charizmatu a laskavosti vyznačují nebývalou harmonií toho, čím by měly být a čím jsou, života profesního a soukromého, postojů deklarovaných a skutečně zaujímaných, a to vše s nebývalou schopností indukovat ve svém okolí to lepší, co v něm je. Vy k nim bezesporu patříte. Jsem rád, že jsem Vás poznal a vážím si toho, že pracujete v Psychiatrickém centru Praha a že máme tu vzácnou příležitost těžit z Vaší hřejivé přítomnosti a jejím prostřednictvím pracovat sami na sobě. Ve Vaší profesní dráze i v soukromém životě Vám přeji hodně štěstí, zdraví a slunných let.

Vděčně Váš
Cyril Höschl

 Left.gif (10785 bytes)	 Middle.gif (12243 bytes)	 Right.gif (10788 bytes)
---	--	--